

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

„Sirenų“ zona

2012-10-12

ŽURNALAS: LITERATŪRA IR MENAS

TEMA: Atminti

AUTORIUS: Jūratė Visockaitė

DATA: 2012-10

„Sirenų“ zona

Jūratė Visockaitė

spektaklis „**Apie Dievo sūnaus veido koncepcija**“, spektaklis „**Mirtis ir reinkarnacija į kaubojų**“

Scenos viduryje ant elektrinės ašies sukasi lunaparko bulius ir žybsi raudona akele. Scenos pakraštyje surestas medinis koridorius, gudriai nusukantis už kulisų – ten pakabinta kamera transliuos užkulisių veiklą į ekraną galinėje scenos sienoje. Pirmyn! Iš koridoriaus kaip iš košmariško sapno išbėga du nuogi vyrukai ir 20 minučių džeržgiant gitarų „metalui“ daužosi ant grindų. Vyrukai gali būti buliukai, kurie reinkarnavosi į kaubojus, tokius *lūzerinius*, svajojusius tapti garsiais matadorais, deja, realybėje nykiai stovinčius prie staklių ar su šypsena aptarnaujančius Ispanijos užsienio turistus. Užtat čia, scenoje-koridoriuje-sapne-ant elektrinio buliaus-šezlonge, jie leidžia sau viską. Pirmiausia ir svarbiausia – leidžia sau įvairiarūšį seksą, kurio tikrai negali pavadinti gyvulišku, nes bulius, greitai atlikęs tą reikalą, seniai jau būtų nuėjęs rupšnoti žolės. Ne, reinkarnavęsi objektai išspaudžia iš savęs ir vienas iš kito visus syvus, nulašina visus lašus. Kaip prisukti duodasi ir voliojasi, mygia ir dulkina (kursyvinti žodžio nereikia) – pagaliau prisipažinkime, ne tik vienas kitą, bet ir mus, žiūrovus.

Spektaklio „**Mirtis ir reinkarnacija į kaubojų**“ (rež. Rodrigo García, Ispanija) kūrėjai atvažiuoja iš toli ir tiesiai šviesiai mus išdulkina – šioje vietoje netgi reikėtų parašyti riebesnį žodį ir jis būtų teisingas.

Žinoma, mes ne pirmą kartą į teatrą užsukame ir suprantame, kad kaubojai, buliai, viščiukai (apie juos vėliau) čia yra ne šiaip sau. Jie prisukti Sistemos ir Reklamos. Mes suprantame, kad žmonių pasaulis ritasi velniop ir niekaip negali nusiristi – todėl mus reikia įspėti, purtyti, paimti už pakarpos ir pamurkdyti į vieną daiktą... Štai ir atsiranda tokios rūšies, tokios specializacijos, taip sakant, menas, tokios rūšies festivaliai, kurie mus nuolat krečia ir netgi sukrečia. Jų tokia misija. Bet mes, žiūrovai, vis dėlto turime vieną pageidavimą – daryti tai meistriškai, meniškai, profesionaliai,

savitai. Šiuo atveju, nepaisant su uodegėlėmis prie pat rampos bėgiojančių vyrų, nuolat apimdavo žiovulys.

Na, ne, vis dėlto reikėtų pagirti viščiukus. Ūgtelėję mėsiniai viščiukai išlaikė žiūrovų dėmesį visą spektaklį. Stiklinėje dėžėje, apšviesti šiltos šviesos, jie mieguistai cypsejo. Visi laukėm, kada vienam iš paukštelių besikrušantis kaubojus nukąs galvą, tačiau režisierius nepadarė tokio banalaus „ėjimo“. Viščiukų veidelių stambūs planai ekrane, jų apdujusios akelės ir plunksnų nesulauksiantys kakliukai turėjo derėti su šalia dar strikčiojančių *homo sapiens* apnuogintais kūnais. Ir jie tikrai puikiai derėjo, efektas buvo išskeltas. Frazę kūrėjams pasisekė ištarti raiškiai: žmogus toks pats vargšas, toks pats broileris, ir jis bus sudorotas!

Talentingai buvo sugalvotas ir atskira porcija patiektas spektaklio tekstas – šezlonguose galiausiai prigulę nuvargę kaubojai ima dalytis mintimis apie merginas ir gyvenimą, o tų minčių vertimą (ne kažin koki) kaip sentencijas dailiu šriftu transliuoja ekranas. Dviejų ispaniškųjų postringavimuose apie ėjimą į pasimatymus išgirstame visai šviežio humoro, o blevyzgų tarpuose – netgi filosofinių perlų apie pasaulyje įsigalėjusios šypsenos totalitarizmą.

Tačiau akivaizdu, kad spektaklis kyla ir tepakyla į neaukštas jo paraiškoje pateiktos mirties-reinkarnacijos palubes. Įžangoje sumaitota citata iš Bergmano filmo neturi jokios vilties prasitęsti – iki to Bergmano ar tėvynainių Buñuelio ir Almodóvaro spektaklio režisieriui toli. Taip pat toli kaip ir iki Nekrošiaus ar Koršunovo persisukusio pasaulio sandaros. Taip pat – pagaliau – kaip ir iki „Sirenų“ pavadinime deklaruojamo mitologinių mergelių sirenų šauksmo – nebent dabartinis festivalis praplečia rėmus ir priima į savo programą spektaklius su mechaniška signalizacija.

Gal anksčiau šis prieš trejus metus sukurtas spektaklis ir turėjo karštos vidinės ekspresijos, bet dabar ji išvėsus, virtusi tik išorine, cirkine, mechaniška. O į tokią – atsisuki ir, žiūrėk, jau nebekreipi dėmesio. Prancūziškas kruasanas, finaliniame kadre juokingai spaudomas ir šnabždantis kaip mirštančio žmogaus plaučiai a la Bergman, tėra tik kruasanas ir nieko daugiau.

Italo Romeo Castelluccio spektaklis „**Apie Dievo sūnaus veido koncepciją**“, kaip žinome, prasidėjo ir vyko gerokai prieš spektaklį. O pats vienos valandos vaidinimas, mano galva, nė nebuvo dramos teatro spektaklis. Regėjome tiesiogiai į žiūrovų salę permetamą konceptualų veiksma, tai yra performansą, kurio pagrindinė išraiškos priemonė yra kūnas. Režisierius viename interviu yra teigęs, kad jam teatras nėra literatūros atšaka, teatras – tai kūno menas, jis pirmiausia surištas su kūniškumu, netgi pavojingu kūniškumu.

Seną neįgalų tėvą ir jo į darbą, į gyvenimą skubantį sūnų vaidinantys aktoriai dirba kaip statistai – daugiau iš jų čia ir nereikalaujama. Visa kita turi susikurti, suvaidinti mūsų vaizduotė – turbūt priklausomai nuo to, kokio ji yra įgalumo, patirties, sentimentalumo, sąžiningumo. Mano vaizduotė neišsijungė visiškai, o protas priekabiai stebėjo tik tai, kaip tas nuogas pagyvenęs žmogus scenoje nesušąla, kaip tėvą prižiūrintis sūnus tuščiai trypčioja, nešioja kibirus, pašluostes, baltus rankšluosčius, valo išmatas, lipina sauskelnes – matyt, jis tik vakar užvakar susidūrė su šia problema, matyt, tėvą jis tik ką parsivežė iš slaugos namų, kurie užsieniečiams yra įprastas reikalas.

Nepalyginamai daugiau emocijų – prisiminimų, graužaties, liūdesio – kėlė didžiulis, visą galinę sieną užimantis renesansinio dailininko nutapytas Jėzaus portretas. Veidas vaidino gerai. Žinoma, gal dar ir dėl to lėkšto veiksmo, kuris vyko jo papėdėje.

Kai į sceną išbėgo vaikai ir žaislinėmis granatomis ėmė griausmingai mėtyti į portretą, jis nesukrutėjo, atsilaukė. Vaikai galbūt vaikiškai keršijo už laukiančią senatvę, už būsimą kūno pažeminimą. Bet režisierius, žinoma, tik iškelia, provokuoja apytikrius klausimus, atsakymų (netgi pozicijos) iš jo nesitikėk. Finale Jėzaus portreto audinį kažkas vis dėlto sujudina, sujaudina, po juo lyg po oda ima slankioti graužaties kirminai... Pagaliau lieka skutai, drobulė ir užrašas: „Tu mano Ganytojas - Tu ne mano Ganytojas.“

O grįžus iš teatro (prie jo durų per lietu dar tebegiedojo seni ir jauni, tėvai ir sūnūs) TV „Panoramoje“ rodė gaisrą Kulautuvos bažnyčioje, kurią, matyt, kažkas padegė - kamera trumpai užgriebė ir ant žemės gulintį medinį apanglėjusį Nukryžiuotąjį.

Nemačiau pirmojo vokiško festivalio spektaklio, tačiau suprantu, kad jis buvo tos pačios intonacijos. Vis dėlto „Sirenos“ (drauge su bjaurią košę užvirusia spauda) pateisino prigimtinį vardą - savo dainavimu nuviliojo mus į pražūtingą beprasmybės zoną.